

Nakijken, leerlingen beoordelen en [feedback](#) geven zijn ingewikkelde processen. Hoe zorg je dat je als docent duidelijk maakt aan leerlingen wat ze moeten kunnen, en organiseer je het ook nog eens zo dat dit tot goede feedback leidt? Rubrics zijn daarbij een oplossing, wanneer deze goed ingezet worden. Maar hoe pak je dat aan? In dit artikel alles wat je moet weten om aan de slag te gaan met rubrics.

Wat zijn Rubrics?

Rubrics zijn er in verschillende vormen, waarbij ze allemaal een aantal overeenkomsten hebben: tekst in tabellen die te gebruiken zijn om het werk van leerlingen te beoordelen. Meestal worden rubrics gebruikt bij het nakijken van een verslag of het beoordelen van vaardigheden. Deze rubrics bestaan altijd uit een paar onderdelen, namelijk: verschillende criteria, verschillende niveaus, en beschrijvingen van deze criteria op deze niveaus. Vanaf de jaren '70 is deze vorm van beoordeling in gebruik, waarbij er met name de laatste jaren steeds meer aandacht voor is gekomen.

Waarom rubrics?

Rubrics worden vanwege verschillende redenen gebruikt, waarbij een van de belangrijkste de inzichtelijkheid is die ze bieden. Voor leerlingen is dit prettig omdat er omschreven wordt wat verwacht wordt van de leerling. Docenten zijn ermee geholpen omdat het zorgt voor een duidelijke richtlijn waarbij leerlingen betere feedback kunnen krijgen. Een goede rubric kan eigenlijk door iedereen ingevuld worden, omdat de omschrijving zo helder is dat er nauwelijks twijfel kan zijn.

Naast het inzichtelijk maken van wat er verwacht wordt is ook de concrete feedback die dit oplevert erg fijn. Doordat het zo duidelijk is waar aan voldaan moet worden kan iedereen inhoudelijke feedback geven, wat ook de peer-feedback van leerlingen verbetert. Het haalt daarbij ook de subjectiviteit een beetje weg, en het gaat minder snel over dat iets 'mooi' is, maar eerder over de inhoud.

Als derde reden worden rubrics vaak gebruikt voor het 'kwantificeerbaar maken' van zaken die moeilijk te meten zijn. Het is ingewikkeld om voor vaardigheden een cijfer te geven, maar je kunt wel de verschillende indicatoren beschrijven. Hierdoor zie je dat rubrics dan ook veel gebruikt worden om vaardigheden te beoordelen, waardoor leerlingen ook weten wat er verwacht wordt als het gaat over 'samenwerken' of 'creatief denken'.

Soorten rubrics

Er zijn verschillende soorten rubrics, waarbij elke soort zowel voor als nadelen heeft. Hieronder hebben we de drie belangrijkste uitgewerkt.

1. Holistische rubrics

Bij dit type rubric is alles met elkaar gekoppeld. Je krijgt een beoordeling op basis van het complete werk, zoals te zien in het voorbeeld. Dit is als docent de eenvoudigste manier om te beoordelen, maar het maakt het geven van gerichte feedback daarmee een stuk ingewikkelder.

10 punten
Het verslag is beter dan de eisen die gesteld werden. Jullie waren een voorbeeld voor de klas in de werkhouding en samenwerking, en het lijkt qua vormgeving professioneel.
8 punten
De taakverdeling was goed en afspraken zijn altijd nagekomen. Er is duidelijk goed samengewerkt. Het is op tijd ingeleverd en alles wat gevraagd is zit in het verslag. Het is allemaal in eigen taalgebruik en er zitten maar weinig fouten in. De opmaak past ook goed bij de inhoud.
6 punten
De taakverdeling was OK en afspraken zijn meestal nagekomen. Er is redelijk goed samengewerkt maar het kan zeker beter. Het werkstuk is op tijd ingeleverd, maar er ontbreken zaken. Er zitten maar een aantal fouten in en er is bijna niets gekopieerd. De opmaak kon beter.
4 punten
De taakverdeling was niet goed en afspraken zijn niet nagekomen. Er is niet goed samengewerkt. Ook is het werkstuk te laat ingeleverd. Er ontbreken meer dan twee onderdelen en er zijn onderdelen letterlijk gekopieerd van internet. De opmaak is ook niet in orde.

Een holistische rubric over een verslag.

2. Analytische rubrics

Bij deze soort rubric worden de verschillende onderdelen uit elkaar gehaald en apart beoordeeld. Dit is het type rubric die het meest gebruikt wordt, mede vanwege de veelzijdigheid. Een nadeel is wel dat leerlingen kunnen gaan rekenen: ze zoeken de onderdelen waar ze goed in zijn en compenseren dat met andere onderdelen. De feedback die je als docent kunt geven is wel een stuk gericht.

Divergent denken	Level 1	Level 2	Level 3
<i>Oordeel niet meteen</i>	Ik schrijf alleen ideeën op die ik goed vind	Ik schrijf ideeën op die ik goed vind en ideeën die ik minder goed vind	Ik schrijf goede en slechte ideeën op bijna zonder een oordeel te hebben
<i>Ga voor kwantiteit</i>	Ik stop snel met het bedenken van nieuwe ideeën	Ik stop na een tijdje met het bedenken van nieuwe ideeën als er een tijdje geen idee meer komt	Ik kan heel lang door blijven gaan met het bedenken van nieuwe ideeën
<i>Maak verbindingen</i>	Ik vind het moeilijk om mijn idee te verbinden met een ander idee	Ik kan mijn idee verbinden aan een ander idee	Ik kan verschillende ideeën van anderen en van mij verbinden en hier een nieuw idee uit maken
<i>Zoek het nieuw</i>	Ik kan niet meteen aan de slag met een voor mij totaal nieuw idee	Ik kan redelijk goed aan de slag met een voor mij totaal nieuw idee	Ik kan heel goed aan de slag met voor mij totaal nieuwe ideeën.

Een analytische rubric over de vaardigheid 'divergent denken'.

3. Rubric van 1

De derde versie is vooral gericht op het geven van feedback. Er is eigenlijk maar een richtlijn per onderdeel waaraan voldaan moet worden. Is dit behaald, dan is het in orde. Het verschil is vooral te zien wanneer er nog iets verbeterd moet worden of wanneer er juist veel beter werk geleverd is. Deze rubric kost de docent dan ook meer werk, maar levert meer op in het leerproces.

Wat moet er nog verbeterd worden?	Wat is de eis?	Wat is juist super goed?
	Artwork: het uiterlijk van de game is zelf gemaakt. Dit kan digitaal, maar ook analoog. De game heeft een origineel uiterlijk.	
	Besturing: De game wordt bestuurd met een <u>Makey Makey</u> . De controller is erg origineel en past perfect bij het verhaal en de artwork van de game.	
	Het verhaal: De game heeft een duidelijk verhaal, waarbij je als speler precies weet waarom je bepaalde dingen moet doen.	
	Scratch: Je hebt misschien gebruik gemaakt van een <u>tutorial op Youtube</u> , maar je kan wel alles uitleggen. Je snapt wat de code doet en kunt dit uitleggen.	
	Samenwerking: Je hebt met je groepje duidelijke afspraken gemaakt, en iedereen heeft hard gewerkt.	

Een rubric van 1 voor het maken van een game.

Niveaus in de rubric

De criteria zijn altijd afhankelijk van het product of de handeling. De niveaus bij de analytische en holistische rubric kunnen echter altijd hetzelfde zijn. Wat zijn nu handige niveaus om te gebruiken bij het maken van een rubric? Wat in ieder geval belangrijk is, is dat er niet veel of te weinig verschillende niveaus zijn: dat maakt het onderscheid tussen ertussen te vaag of hard. Een veelgebruikt aantal niveaus is daarom 3 of 4. Afhankelijk van het doel, het vak en wellicht ook de thematiek waarbinnen de leerlingen werken, kun je denken aan de volgende niveaus:

Onvoldoende	Voldoende	Goed		
25%	50%	75%	100%	
Beginnend	Gevorderd	Geoefend	Startbekwaam	
0	3	6	8	10
Laag	Gemiddeld	Hoog	Expert	
Beginner	Gevorderd	Expert	Excellent	
Novice	Apprentice	Practitioner	Expert	
Kennis	Inzicht	Toepassing	Analyse	
Oké	Good	Very good	Done!	
Ongestructureerd	Uni-structureel	Multi-structureel	Relationeel	Generaliserend
Het begin is er ...	Werk in uitvoering	Af!		

Van Berkel, H., Bax, A. & Joosten-ten Brinke, D. (2017)

Rubric niveaus

Kritiek op het gebruik van rubrics

Is met bovenstaande kennis het gebruik van rubrics perfect? Zeker niet, want ook het inzetten van rubrics in de klas kent soms problemen. Als eerste is er het gevaar van overenthousiaste docenten: door elk onderdeel tot in de details te beschrijven blijft er weinig ruimte meer over voor echte groei. Leerlingen zullen precies doen wat er gevraagd wordt, maar zeker niet meer.

Een ander veel voorkomend probleem is het rekenen van leerlingen. Wanneer een rubric niet goed in balans is kunnen leerlingen de inhoud van de opdracht omzeilen en genoeg punten scoren op basis van samenwerking en vorm. Überhaupt wil je niet dat leerlingen op die manier werken, maar wanneer je een beoordelingsmethode op die manier inzet zullen leerlingen dat ook op die manier aanpakken.

Als laatste kritiek is er de schijnbare objectiviteit die een rubric uitstraalt. Net als andere manieren van beoordelen speelt de individuele docent altijd een rol bij het kijken naar het werk van de leerling. Ook al is er bij een rubric meer beschreven dan bij andere beoordelingsmethodes, dan nog betekent dit niet dat het hierdoor objectief is.

Tips:

Aan de slag dus! Je ziet dat rubrics erg bruikbaar zijn, zo lang je het maar op een goede manier inzet en je op de hoogte bent van de gevaren. Hieronder nog enkele tips voor het gebruik van rubrics in de klas:

- Geef leerlingen eens een lege rubric, en laat ze deze zelf invullen. Op die manier leggen ze voor zichzelf de lat, en die ligt vaak hoger dan die van de docent.

- Een rubric is ook goed te gebruiken in het proces, al moet het dan vooral over de feedback gaan en niet over een zo hoog mogelijk cijfer.
- Het is een illusie alles te kunnen beschrijven, probeer een rubric dus kort en krachtig te houden.
- Op zoek naar voorbeeld rubrics? [Zie hier](#) enkele rubrics die door het SLO zijn ontwikkeld, en [hier een verzameling](#) rubrics uit de VS.

Zelf al veel ervaring met rubrics? Wat werkt wel en wat niet? Laat het ons hieronder weten!